

31 במארס 2026

י"ג ניסן ה'תשפ"ו

לכבוד

פרופ' אמל ג'מאל, דקאן

גב' גילה ורד גביש, ראשת מנהל

ראשי החוגים ובתי הספר

הפקולטה למדעי החברה ע"ש גרשון גורדון

אוניברסיטת תל אביב

הנדון: בקשה דחופה למתן מענים אקדמיים וגמישות ניהולית לסטודנטים לקראת

סמסטר ב' – מדעי החברה

אנו, החתומים מטה, נציגי הסטודנטים והסטודנטיות בפקולטה למדעי החברה, פונים אליכם בפתח היערכותנו לסמסטר ב'. בעת הנוכחית, בצל המלחמה מול איראן והמציאות הביטחונית המורכבת שנכפתה על כולנו, ציבור הסטודנטים נדרש לגייס תעצומות נפש חריגות כדי לשמר רציפות ושגרה אקדמית. כנציגי הסטודנטים, הנמצאים עמם בקשר יומיומי ורציף ונושאים באחריות לגישור הצרכים מול הנהלת הפקולטה, חובתנו לשקף בפניכם את כובד המשקל והמורכבות הכרוכים בניסיון לקיים שגרה זו, שעה שהמציאות מחוץ לקמפוס התערערה מן היסוד.

בפתח הדברים, חשוב לנו להוקיר את העשייה עד כה. אנו ערים למענים המגוונים ולפתרונות הרוחביים שהאוניברסיטה סיפקה לכלל הסטודנטים, ובפרט למשרתי ולמשרתות המילואים. אנו מעריכים מאוד את התגייסותה של הפקולטה להתאמת שגרת ההוראה למציאות המשתנה, וברור לנו כי גם הסגל האקדמי והמנהלי נדרש לגמישות מרבית ופועל ללא לאות בתנאים של חוסר ודאות ומתח. אנו רואים זאת ואיננו מקלים בכך ראש.

המערכה תפסה את כולנו בעיצומה של תקופת מבחני סמסטר א' והותירה חוסר ודאות גדול. סמסטר ב' עתיד להיפתח ב-12 באפריל, והיערכות הפקולטה נשענת על מתווה הרקטורית מ-24 במרץ. מתווה זה העניק רוח גבית וארגז כלים מוסדי לפקולטות, ובראשו ההנחיה המפורשת לבחון המרת בחינות בהערכות חלופיות היכן שניתן. כעת, האחריות לתרגם את המתווה מן הכוח אל הפועל, ולצקת לתוכו פתרונות מעשיים, מונחת לפתחה של הפקולטה.

קריסת השוויון בין המועדים ונטל כפל העומסים

המציאות הביטחונית מייצרת מצב שבו בחינות פרונטליות אינן משקפות עוד באופן הוגן ואמיתי את יכולותיהם של הסטודנטים. יתרה מכך, בפועל אין כיום שוויון בין תנאי ההיבחנות במועד א' לתנאי ההיבחנות במועדי ב'. הסטודנטים יידרשו להיבחן על קורסי סמסטר א', תוך שהם מחויבים להשתתף בשיעורים, בתרגולים ובהגשות של סמסטר ב'. מדובר בנטל לימודי בלתי סביר בעליל, המחבל ישירות ביכולת ההכנה למועדי ב', ובו בזמן פוגע בהשתלבות התקינה בלימודי הסמסטר החדש. תנאי ההיבחנות כיום שונים בתכלית מאלו ששררו לפני המלחמה; לפיכך, קשה לראות בהם "מועדים זהים" במובנם המהותי, והיצמדות פורמלית להגדרה זו מייצרת עיוות אקדמי.

הלימה פדגוגית למדעי החברה ומענה לאתגר ה-AI

הסטודנטים מציפים פעם אחר פעם את הצורך הקריטי בהמרה רחבה של בחינות להערכות חלופיות. צורך זה מתבקש במיוחד בפקולטה למדעי החברה, העוסקת בחקר תופעות חברתיות, התנהגות אנושית, מוסדות ותהליכים פוליטיים וכלכליים. בניגוד לדיסציפלינות המבוססות על שחזור טכני של נוסחאות, ההערכה במדעי החברה נועדה לבחון חשיבה אנליטית, קריאה ביקורתית, ניתוח נתונים ופרשנות של ממצאים אמפיריים.

במבנה למידה זה, המרת בחינות לעבודות מחקר, ניתוחי מקרה (Case Studies) ומבחני בית אינה אלא פתרון פדגוגי טבעי ומתבקש. מטלות הדורשות יישום של מסגרות תיאורטיות על מקרי בוחן אמיתיים, בחירה והשוואה בין מקורות, וכתובה מבוססת-ראיות, משקפות בצורה המדויקת ביותר את היכולות הנדרשות מחוקר במדעי החברה. יתר על כן, ניסוח מושכל של מטלות כאלו מנטרל את החשש משימוש בכלי בינה מלאכותית (AI) שכן כלים אלו מתקשים לבצע שיפוט ביקורתית אותנטי ואינם תחליף לניתוח מעמיק המבוסס על חומרי הקורס הייחודיים.

צעדים אופרטיביים נדרשים בפקולטה למדעי החברה לקראת סמסטר ב'

לאור האמור לעיל, אנו דורשים את התייחסותכם וטיפולכם המיידי במספר סוגיות אופרטיביות העולות מן השטח:

- **עיגון מדיניות מחייבת להערכות חלופיות:** אנו דורשים לעגן מדיניות פקולטתית ברורה המעניקה עדיפות להערכות חלופיות בכל קורס שבו הדבר מתאפשר מבחינה פדגוגית. המטרה היא לצמצם ככל הניתן את מספר הבחינות הפרונטליות שיש לשבץ בפועל. אנו מצפים כי סגל הפקולטה ייזום באופן אקטיבי המרה לעבודות, מבחני בית או מודלים משולבים – הן בקורסים שבהם טרם התקיים מועד א, ויהן באלו שמועדם נדחה.
- **גמישות מובנית בשקלול הציונים (מודל "הציון הגבוה" וציון מגן):** אנו מבקשים ליישם שני מנגנונים שנועדו להגן על הישגי הסטודנטים בתקופה זו:
 - **מודל "הציון הגבוה מבין שניים":** קביעת עקרון ולפיו הערכה חלופית תהיה פתוחה לכלל הסטודנטים (לרבות מי שנבחן במועד א'). הציון הסופי בקורס ייקבע על פי הגבוה מבין

השניים (הבחינה הפרונטלית או ההערכה החלופית), ובכך נמנע מגרירת בחינות לשלהי סמסטר ב' ונחזק את ההוגנות.

○ **ציון מגן מבוסס מטלות:** במקרים שבהם ציון הבחינה המסכמת נמוך מממוצע הציונים של המטלות והעבודות שהוגשו לאורך הסמסטר, ממוצע המטלות ישמש כ"ציון מגן" ויהווה את הבסיס העיקרי לציון הסופי. מנגנון זה יבטיח שהיבחנות תחת לחץ קיצוני לא תמחק מאמץ והישגים של סמסטר שלם.

● **אכיפת מענה סגל ואשרור הארכות (ודאות מנהלתית):** מנגנון ההארכות שאושר בפקולטה (דחיית עבודות סיום קורס ל-23 במאסר עם אפשרות הארכה ל-12 באפריל ועבודות סמינריוניות ל-11 במאי) הוא צעד מבורך. יחד עם זאת, סטודנטים רבים הפונים למרצים בבקשות להארכה או הבהרה נתקלים בחוסר מענה ממושך. הדבר יוצר חוסר ודאות משתק, והופך את ההקלה למקור של לחץ וחרדה. אנו דורשים להוציא הנחיה פקולטטית מחייבת לסגל, הדורשת מתן מענה לפניות סטודנטים בתוך פרק זמן מוגדר וסביר, כדי להבטיח שההקלות יתורגמו לוודאות ולתפקוד יומיומי תקין.

● **פרסום מתווה בחינות סדור והרחבת ההכרה בהיעדרויות:** אנו דורשים לפרסם לאלתר מתווה היבחנות מוסדר למועדי ב' הכולל מנגנון ברור לפתרון התנגשויות בלוח המבחנים. כמו כן, אנו דורשים להרחיב את שיקול הדעת ביחס להיעדרויות, כך שתובא בחשבון גם היעדרות ביום שקודם לבחינה, ככל שזו נובעת מנסיבות הקשורות למצב המלחמה. חובה עלינו לוודא כי כל הסדר בנושא יגובש בשיח שקוף ורציף עמנו ועם מחלקת אקדמיה של האגודה.

● **עיגון זכויות המעגל השני וכוחות הביטחון (שאינם מילואים):** קיימת דחיפות בגיבוש ופרסום מתווה פקולטטי ממוקד, שיבהיר אילו זכויות והתאמות ניתנות לסטודנטים שנפגעו בעקיפין מהמלחמה ולמשרתים בכוחות הביטחון שאינם במערך המילואים. על אף שמדובר לרוב במדיניות אוניברסיטאית, נדרש מתווה מותאם לפקולטה למדעי החברה שיעשה סדר בנוגע לנוכחות, הגשות, מועדי בחינות ותמיכה פסיכולוגית.

סוגיות ודרישות פרטניות בחלוקה לבתי הספר והחוגים בפקולטה:

החוג לתקשורת

● **התאמת קורסים סדנתיים ומעשיים (סמסטר א'): בקורסים דוגמת "כתבת טלוויזיה דוקומנטרית" (10852070), נמנעה מהסטודנטים האפשרות להשלים את חובות הקורס המעשיות, לרבות צילומי שטח וביצוע שעות בחדרי העריכה. אנו מבקשים לגבש מתווה של הערכה חלופית, אשר יחליף את חובות הצילום והעריכה הפיזיות, אך ישמר את פיתוח המיומנויות המקצועיות ומטרות הקורס המקוריות.**

● **ודאות והיערכות מוקדמת לסדנאות סמסטר ב': לקראת פתיחתם הצפויה של קורסים מעשיים כגון "הסדנה לחדשנות במדיה – סטוריטלינג באמצעות AI ו-VR" (10852060) ו"מבוא למקצועות התקשורת ב'" (10851062), חובה עלינו להיערך מראש. לאור קיצור הסמסטר והאפשרות שחלקו ייפתח בלמידה מרחוק, אנו דורשים להציג כבר כעת מתווה הפעלה מוסדר. יש להבטיח כי אופן**

ביצוע התרגולים המעשיים והפרויקט הסופי יהיה ריאלי, ישים ויבטיח עמידה ביעדי הקורס תחת המגבלות הקיימות.

החוג למדעי המדינה

- **המרת הבחינה בקורס "שיטות מחקר למדעי המדינה" (10312102):** כיום, מוגדרת בקורס זה בחינה פרונטלית בכיתה, הנעשית על גבי מחשבים ניידים וללא חומר פתוח, פורמט נוקשה המייצר לחץ נקודתי רב ושונה מהמקובל בקורסים מקבילים. אנו מבקשים לבחון את המרתה של בחינה זו למבחן בית במתכונת מתאימה (למשל, תוך השתתף השגחה מקוונת). התאמה זו תייצר גמישות חיונית ותשקף בצורה נכונה ורגועה יותר את יכולות המחקר של הסטודנטים במציאות הנוכחית, תוך שמירה על הסטנדרט האקדמי.

לאור כל האמור לעיל, אנו מבקשים לתאם עמכם פגישה דחופה פנים אל פנים בהקדם האפשרי. מטרת הפגישה היא להציג בפניכם באופן בלתי אמצעי ומלא את הצרכים, הקשיים והמורכבויות היומיומיות שעמם מתמודדים הסטודנטיות והסטודנטים בפקולטה למדעי החברה.

אנו רואים בכך שותפים מלאים, ובפגישה זו נבקש לגבש יחד פתרונות הוגנים, פרקטיים ומותאמים למציאות הנוכחית. פתרונות אלו יאפשרו, מחד גיסא, שמירה על הרמה האקדמית והסטנדרטים המקצועיים, ומאידך גיסא, יעניקו מענה הוגן, מידתי ורגיש למצבם של הלומדים בעת הזו.

נודה להתייחסותכם,

בתקווה לימים טובים יותר,

ליאור סמוליאנוב – נציג כלכלה תואר ראשון
אור פרבדה – נציג כלכלה תואר ראשון
רועי ששון – נציג תקשורת תואר ראשון
ניב גבע – נציג מדעי המדינה תואר ראשון
דבורה טלברג – נציגת פסיכולוגיה תואר ראשון
ג'וליו סופינו – נציג עבודה סוציאלית תואר ראשון
רועי בנסנגיי – נציג סוציולוגיה ואנתרופולוגיה, לימודי עבודה תואר ראשון
דניאל מאייר – נציג פסיכולוגיה, סוציולוגיה ואנתרופולוגיה, תקשורת תארים מתקדמים
הדר דבורה מדניק – נציגת עבודה סוציאלית תארים מתקדמים
אלירן ביחובסקי – נציג מדעי המדינה, לימודי ביטחון, לימודי עבודה תארים מתקדמים

שיר איתי – סגנית יו"ר אגודת הסטודנטים והסטודנטיות,
נציגת מדיניות ציבורית וכלכלה תארים מתקדמים
גל שינוטר – יושבת ראש אגודת הסטודנטים והסטודנטיות
אוניברסיטת תל אביב